

Vážení senátoři,

píši Vám jako žena narozená prostřednictvím náhradního mateřství a dnes jako mluvčí Casablanské deklarace za všeobecné zrušení náhradního mateřství. Mezinárodní platformy, která sdružuje stovky odborníků, právníků, lékařů, psychologů, akademiků a obhájců lidských práv ze všech kontinentů.

Prostřednictvím tohoto dopisu, podepsaného organizacemi z celého světa, které se zasazují o ochranu a prosazování práv žen a dětí, bychom Vás rádi upozornili na závažnost lidských, etických a právních otázek, které vyvolávají ustanovení návrhu zákona o asistované reprodukci, který by otevřel cestu k náhradnímu mateřství, a to i v jeho takzvané „etické“ nebo „altruistické“ podobě. Naše poselství je jasné a jednoznačné: etické náhradní mateřství neexistuje. Ať už je jeho právní název jakýkoli, náhradní mateřství je vždy založeno na třech nevyvratitelných strukturálních skutečnostech, na:

- smluvním využití těla a reprodukční schopnosti ženy;
- plánovaném oddělení dítěte od ženy, která ho nosila a porodila;
- transformaci těhotenství a dítěte na předmět dohody a převodu.

Žádný právní rámec, jakkoli sofistikovaný, nemůže tyto skutečnosti vymazat. Regulace komodifikaci nezruší, pouze ji organizuje. Odvolávání se na altruismus nevyrovná mocenské nerovnováhy, ekonomické a sociální tlaky, zdravotní rizika ani psychickou zranitelnost žen. Pokud jde o dítě, stává se předmětem smluvního projektu, což je v rozporu se základním principem, že dítě je subjektem práv, nikoli předmětem služby nebo transakce.

Proto zvláštní zpravodajka OSN pro násilí na ženách a dívkách, Reem Alsalemová, při předložení své zprávy (A/80/158) Valnému shromáždění OSN dne 10. října 2025 slavnostně vyzvala státy, aby odsoudily náhradní mateřství ve všech jeho formách, a tím odmítly jakoukoli představu o takzvaném „etickém“ náhradním mateřství, a zavázaly se k všeobecnému zrušení této praxe.

Můj osobní příběh, stejně jako příběhy mnoha dalších dětí narozených prostřednictvím náhradního mateřství po celém světě svědčí o hlubokých ranách spojených s původním odloučením, vymazáním biologické matky a roztříštěním identity. Nejedná se o nešťastné „vedlejší účinky“: jsou nedílnou součástí samotného systému náhradního mateřství.

Globální trh s reprodukčními službami, jehož hodnota se dnes odhaduje na několik set miliard dolarů a který by měl do roku 2034 dosáhnout hodnoty 200 miliard dolarů, je z velké části založen na mezinárodní mobilitě žen a dětí, na využívání ekonomických nerovností a na smluvním upravování lidského života. Mnohé země již tuto realitu zažívají: i když je náhradní mateřství prezentováno jako regulované, nevyhnutelně přitahuje přeshraniční toky, komerční zprostředkovatele a situace skrytého nátlaku.

Keňa nyní stojí na rozhodující křižovatce. Projednáním tohoto zákona má Váš Parlament historickou příležitost zvolit cestu odlišnou od komodifikace reprodukce a jasně potvrdit, že důstojnost žen a základní práva dětí nejsou vyjednatelné.

Můžete se stát pro Afriku a mezinárodní společenství referenčním státem v oblasti právní ochrany proti instrumentalizaci ženských těl a smluvnímu využívání dětí.

Z těchto důvodů Vás s úctou, ale důrazně vyzýváme, abyste se vzdali jakéhokoli ustanovení, které by povolovalo nebo usnadňovalo náhradní mateřství, a to i pod záminkou etiky nebo altruismu, a abyste náhradní mateřství výslovně vyloučili z působnosti zákona.

V příloze naleznete právní a etické memorandum, které podrobně dokládá, proč je pojem „etické náhradní mateřství“ právní iluzí a nepochopením lidských práv, bez ohledu na to, jaké záruky mohou být požadovány.

Oči celého světa jsou upřeny na Vás. Ženy a děti v Keni i daleko za jejími hranicemi spoléhají na Vaši politickou odvahu a smysl pro odpovědnost, abyste jasně vymezili hranice: lidské tělo, těhotenství a dítě nesmí být nikdy předmětem smluv.

S pozdravem,

Olivia Maurel

narozená prostřednictvím náhradního mateřství

mluvčí Casablanské deklarace za všeobecné zrušení náhradního mateřství

Jménem následujících mezinárodních organizací za práva žen a dětí